

כך התיקווה הטובה

שי המיפלגה הפרוגרסיבית בדרום-אפריקה, על של-
אחר שנים ארוכות של נידוי ציבורי, עקב יוזמותיהם
להידברות עם מדינות אפריקה השחורה, באה הממ-
שלה ונוטלת מהם את „זכות היוצרים“. אלא שבי-
ניגוד למר אגלין ולגברת סוזמן, הייתי מברך על מהלך
מדיני של ישראל הרישמי, שהיה „גונב את ההצגה“,
מפעילי השלום.

לפני חודשים ספורים הייתי שותף (יחד עם אורי
אבריו ועמוס קינן) ליוזמה לכינונה של „מועצה יש-
ראלית למען שלום ישראל-פלסטין“. במסיבת העיתו-
נאים שבה הבחנו את דבר היוזמה לידעת הרבים,
דיווחנו, אבריו ואנוכי, על פגישות (בנסיבות גלויות
ופומביות) שהיו לכל אחד מאיתנו עם אישים פלס-
טיניים, אשר בהן הביעו בני-שיחוננו נכונות לדו-קיום
ממושך בין שתי מדינות ריבוניות, ישראלית ופלסטי-
נית, בתחומי ארץ-ישראל המנדטורית, בהנחה שבי-
עתידי תפתח ביניהן דו-שיח אינטלקטואלי, לייצוב ולי-
הסדר של מערכת היחסים ביניהן.

והנה, הדיווחים על פגישות אלו, כמו גם דיווחים
על פגישות שנתקיימו ב„ועידת בולוניה“ לפני שתיים
וחצי, ואשר אף בהן ניתן היה לעמוד על התמורות
המתהוות בעמדה הערבית המסורתית לגבי המיכלול
הערביי-ישראלי, נתקלו בתגובה אטומה ושלילית, לא
בילבד מצד ההנהגה המדינית דאז, אלא גם מצד גורי
מים המצויים ב„אגף השמאלי“ של הקונסנזוס ה-
לאומי.

כאן באו לידי ביטוי חמור חוסר-הכניסרון, או אף
חוסר-הרצון במודע, להבחין בין הביטויים האי-
דיאלוגיים-העקרוניים לבין הביטויים ה-
פוליטיים-מעשיים בעולם הערבי, ולגבש מדי-
ניות ישראלית מעשית בהתאם לכך.

ואף-על-פי-כן אני מאבד תיקווה, כי המיסד
הפוליטי הנוכחי בישראל יגיע מרצונו החופשי או מי-
כורח לחצי המציאות המתפתחת, להערכה-מחדש, ואף
לתמורות טאקטיות ואסטרטגיות, בזירת הסיכסוך ה-
ישראלי-ערבי, ולא בשורה האחרונה — בנושא הפלס-
טיני.

בסיורי האחרון בכמה מארצות אירופה המערבית
נשאלתי תכופות, עליידי בני-שיחי מחוגים ליברליים
ושמאליים מתקדמים באותן ארצות, לדעתי על מדי-
ניות של יחזק רבין. הייתי משיב על כך, כי אף שאני
חולק מהותית על כמה מיסודות מדיניותו של רבין,
הריני נוטה להעניק אשראי לא-מבוטל לגישתו ה-
פרגמטית לנושאי הסיכסוך הישראלי-ערבי אשר,
בניגוד לגישה הדוגמאטית של קודמתו בראשות ה-
ממשלה, שהתבצרה בתמיסה הצידקנית של „שלום
אמת“ (או לא-כילום), עשויה להיות פתוחה וקשובה
לשינויים המתהווים סביבנו.

כך עשויים אנו להתקדם, במיצעד סבלני וממושך,
במסלול של „דטאנט-דו-שיח-מו“-הסכס-ברית. תפ-
קידם של הגורמים היוניים בישראל הוא לזרו ול-
המריך התפתחות חיובית זו.

יוסי אפ"ת, קיבוץ גבולות

טול-מחיצות בין לבנים לשחורים בדרום-אפריקה, הזו-
כירה „בשמץ של טינה“, כי כאשר ביקרה, יחד עם
אגלין, לפני ארבע שנים בסנגל, גאנה, קניה, זאמביה,
טנזאניה ומאלאווי — הם הוקעו בעיתונות הדרום-
אפריקאית ומעל במות פומביות, והופצו כל מיני רמי-
זים על מעשיהם, הוגזניים כביכול.

שונה הדבר, כאשר ראש-הממשלה עושה אותם דב-
רים עצמם. יהיה, אפוא, ה„קופרייט“ על מדיניות-
הדטאנט למי שיהיה — הכל מודים, כי לראשונה מזה
12 שנה יש עתה לדרום-אפריקה סיכוי לפרוץ את
טבעת הבידוד הבינלאומי — תחילה ביבשת האפרי-
קאית, ולאחר-מכן בעולם הרחב. הנחת האופטימיס-
טים היא כי, בתנאים פוליטיים מסויימים, „עשוי ה-
דטאנט להביא לדו-שיח, הדו-שיח למו"מ, המו"מ —
להסכם, וההסכם — לברית.“

עד כאן רשמיו של שלום רוזנפלד. השוואת ה-
מתרחש ביחסי דרום-אפריקה עם שכנותיה השחורות,
למציאות בזירה הישראלית-ערבית, ממש מתבקשת מ-
אליה (וזהו הדבר אשר רוזנפלד נמנע מלעשותו. ל-
הערכתו, לא במיקרה).

מאז מילחמת ששת-הימים, וביתר-שאת — לאחר
מלחמת יום-הכיפורים, מתחולל בעולם הערבי (וב-
מיוחד בארצות הערביות שבשכנות מיידיה לישראל)
ההלך מעמיק, אס-גס מכאיב, של בחינה-מחדש של
העמדות המסורתיות לגבי הנושא הישראלי, במרחים
מציאותיים (להבדיל מגישה עקרונית-אידיאו-
לוגית).

עקרונית סבורים כל הערבים, כנראה ללא יוצא
מן הכלל, כי מדינת-ישראל, על הקונצציות המונחות
בבסיסה, לידתה בחטא, היא מבטאת אי-צדק מהותי,
ומוטב היה אילמלא באה לעולם כלי-עקר, אולם,
מעשיית, מסתגלים הוגי-הדעות ומעצבי-מדיניות ער-
ביים בולטים להכרה, כי הנוכחות הישראלית באזור
היא מציאות נתונה שאין לעוקרה, ויש להתור לדר-
קיום ואף לשיתוף-פעולה עימה במישורים מעשיים.

תחלתו של תהליך זה בשורת מחקרים בעל-רמה
בנושאים ישראליים, שבוצעו במכוני-מחקר בארצות
ערביות. במחקרים אלה בלט לעיני כל משקיף בלתי-
משודד היסגנון הענייני, ההולך ומשתחרר מן
השימוש בסטריאוטיפים ערכיים, אשר מטיבעם מעו-
תים את התמונה. המשכו של התהליך בהתבטאויות
פוליטיות, בכתב ובעל-פה, המדברות על המהלך של
עשיית-שלום עם ישראל כעל „מהלך היסטורי שאין
ממנו חזרה“, ומבחינות חד-משמעית בין התפתחות
הסיכסוך בעידן הקיסוב והמילחמה-הקרה הבינ-מע-
צמית, לבין התפתחותו בעידן הדטאנט הבין-מעצמתי
(ראוי לציון מיוחד בהקשר זה סיפורו של מוחמד סיד
אחמד, הפרשן המדיני הבכיר של „אל-אהראם“, הנו-
שא את השם „אחרי שיידומו התותחים“. ספר זה
מיועד בפרוש לצעירי-קוראים ערבי, ואכן הופע-
הו עוררה פולמוס ער בצניבור הפוליטי בארצות-ערב).

קיימות עדויות משמעותיות לכך שחוגים עתירי-
השפעה בעולם הערבי, ולא במצרים בלבד, מתחילים
לראות ביהודים בישראל „עם-ילוד“, בעל שורשים
עמוקים וקשר מהותי לארץ הזאת ומתרחקים, לאט
אבל בטוח, מן הסטריאוטיפ של „גורם קולוניאלי“.

אולם הישראלי המצוי עיוור להתרחשויות ולתה-
ליכים בעולם הערבי. ההנהגה המדינית עוסקת בשטי-
פתי-מוח אינטנסיבית, שמטרתה לשכנע את הישראלים
כי אין חשש בזירה, וכי אין הדיפרנציאציה בעולם ה-
ערבי אלא ויכוח טאקטי שולי בין גורמים המאוחדים
במטרתם האי-סטרטגית — הכחדת ישראל. לפיכך רו-
אה ההנהגה הישראלית את עצמה פטורה מהתייצבות
נועזת נוכח האתגר של התמורות בעולם הערבי, ומתן
יד מצידה להתפתחויות חיוביות אלו.

יש מקום להשוואה גם באשר לקובלתם של רא-

בשכבר האימים היו רבים וטובים בישראל דוחים
ברוגה ובשאט-נפש כל ניסיון, מבית ומחוץ, להצביע
על דימוין והקבלה בין בסיס הקיום והמדיניות ה-
מעשית של ישראל ודרום-אפריקה.

אותם ימים נראים עתה רחוקים מאד. הישראלי
המצוי למד בינתיים להתגבר על הבושה ושאט-הנפש.
לא זו בלבד שהקשרים המעשיים אינם מתנהלים מתחת
לשולחן ואין חוששים עוד מ„עינא בישא“, אלא שה-
מכנה המשותף האידיאולוגי בין שתי המדינות, כ„מצו-
דות הציוויליזציה המערבית“, העומדות איתן מול ה-
הסתערות האלימה של מה שקרוי „העולם השלישי“
— מודגש ומובלט ברישגלי-על-ידי אמצעי-התיקשות
שלנו ומעלה לדרגת נכס חיובי שיש לטפחו ולקדמו.

והנה, עומד אני לחולל הפתעה ולהודיע ברבים.
כי, לפחות לגבי תחום מהותי אחד, הייתה רואה בר-
כה רבה אילו אומנם היה דימוין בין מדיניותה של
ממשלת דרום-אפריקה לבין מדיניותה של ישראל.

הירהור סורר כזה התגנב לתודעתי, כאשר עיינתי
ברישי-הסיור אשר פירסם עורך „מעריב“, שלום רו-
זנפלד, לאחר שובו ממסע מקיף בדרום-אפריקה, לפני
שלושה חודשים. רוזנפלד מספר לקוראיו על מהלך
בעל משמעות היסטורית מפליגה, המתפתח והולך ב-
אגפה הדרומי של היבשת. אכן, הדברים ראויים ב-
החלט למעקב ולהשוואת-לב.

בסוקרו את מערכת-היחסים בין דרום-אפריקה ל-
שכנותיה השחורות, קובע רוזנפלד הלכה, כי „ככל
שמדינה אפריקאית רחוקה יותר מפרטוריה, היא יר-
תר קיצונית ויותר תקיפה; וככל שמדינה שחורה
קרובה יותר לרפובליקה הדרום-אפריקאית, היא מגלה
רוח פשרנית יותר, ונכונות לפתור הסיכסוך בדרכי
משא-ומתן“. להמחשת התזה מוסף הוא ומספר, כי
אחדות מן המדינות השחורות הרחוקות יותר, נוטות
לראות במצב בדרום-אפריקה „מצב קולוניאלי“ דוגמת
זה שהיה קיים בקונגו, באנגולה או באוגנדה, שעה
שהמדינות השחורות הקרובות יותר מכירות בכך, ש-
האוכלוסייה הלבנה בדרום-אפריקה איננה אלמנט קר-
לויאלי, כ־אם „עם-ילוד“, משמע: עם לבן שהותווה
במשך דורות, ושפיתח את כל הסממנים של עם נפרד,
שכל שורשיה בארץ זו, ושאין לו עוד זיקה אל „מדינת-
אם“ כלשהי מעבר לים.

כך, אפוא, נולדה מדיניות ה„דטאנט“ של פורט-
טר, ראש-ממשלת פרטוריה, הנתמכת, במבקבל, על-
ידי גישות המעשיות של נשיאי ארבע מדינות אפרי-
קניות שחורות (טנזאניה, זאמביה, מוזמביק ובוטסו-
אנה) שבשכנותה המיידית של דרום-אפריקה. מעבר
מזה ומעבר-מזה נעשים מאמצים רציניים לעבד איס-
טרטגיה מתונה בסוגייה הרוזוית, שתבטיח העברת
שילטון סדירה לידי הרוב השחור. זאת בהנחה, כי
פיתרון הסוגייה הרוזוית הוא פרודור הכרחי להסדר
היחסים בין דרום-אפריקה לבין שכנותיה השחורות.

„פורטטר“, כותב רוזנפלד, „הביא את עיקרון-ה-
דטאנט אל אור-ההזקוקים, אך בשום פנים הוא לא
היה המנהיג הדרום-אפריקאי הראשון שקיים פגישות
עם שליטי אפריקה השחורה.“

והוא מספר על פגישותיו עם קולין אגלין והלן
סוזמן, שני המנהיגים של המיפלגה הפרוגרסיבית ה-
קטנה. שניהם הבהיעו בשיחותיהם עימו על כך, שכבר
לפני כמה שנים הם ערכו מסעות אל מדינות אפרי-
קאיות שחורות, ונפגשו עם שליטיהן. אגלין חזר זה-
עתה מביקור בזאיר, וראש-ממשלתה היה המנהיג ה-12
במיספר שאיתו הוא נפגש, כראש האופוזיציה בפר-
למנט הדרום-אפריקאי. ואילו הלן סוזמן, בת המחגר
היהודי והציוני מתחום-המושב הצאי, שבמשך כ-13
שנה לחמה מילחמת-חידי אומצה במרלמנט למען ביי-

תעלה אילת-סדום

מגאוט כל אחת. כאשר בונים 10 או 15 תחנות באותו
גודל ולפי אותה תוכנית, המחיר יהיה זול ביותר. נוכח
לייצר בעצמנו, במקום, חלק גדול מהציוד הנדרש,
רוש, ואולי את התחנות האחרונות נוכל לייצר בעצמנו
במלואן.

(ב) חיסכון בדלק — תודות לשימוש בגראוויטציה
של המים.

(ג) שמירת איכות הסביבה, עליידי ביטול העשן
או כל מיטריד אחר.

(ד) פיתרון טוב וזול.

לדעתי, יש למסור את ההצעה לצוות-מומחים, כדי
לבדוק אם היא ניתנת לביצוע. ואם כן, יש לקבל את
ההחלטות המתאימות ולהתחיל בהכנת התוכניות ה-
מפורטות. אין מה לחכות, כי הזמן אינו מחכה לנו.

שלום פלד, בחיים

בעוברים מתחנה לתחנה וכך, באוגה כמות של מים,
נפעל את כל התחנות.

הבדלי-הגובה בין היס-התיכון ליס-המלח יכולים
להוות כוח-מינע חזק לתחנות הנ"ל, אשר יוקמו ב-
מרחקים של 5-7 קילומטרים בין האחת לשנייה, וכך
נוכל לייצר בין 2000-3000 מגאוט, להנעת בתי-חרו-
ש, מיפועלים כימיקליים גדולים, רכבות חשמליות,
פילובוסים וכו', וכל זאת ללא כל צורך בדלק. כן אפ-
שר יהיה להמתיק חלק מהמים המפעילים את הטור-
בינות, עליידי שימוש בחלק מהחשמל המופק.

היתרונות:

(א) בניית תחנות-כוח סטנדרטיות, בגודל של 300

דברי הבאים מופנים אל מר אריאל עמיעד, מנכ"ל
„חברת-החשמל“.

ידוע לכולנו שדלק, בכל צורה שהיא, אין לנו —
ואנו מוכרחים לקנותו במחירים גבוהים, ולפעמים גם
פוליטיים. אני מסתמך על הרעיון של תיאודור הרצל,
בדבר פתיחת תעלה מהיס-התיכון ליס-המלח, וניצול
הגראוויטציה ליצירת כוח חשמלי. גם המתנדס הידוע
לאודרמילק אישר את הרעיון, וגם פיתה תוכנית ב-
נדון.

הצעתי: לתכנן פתיחת התעלה שתוקם, בצורה
שתוכל להפעיל לא תחנות-כוח אחת או שתיים, כי-אם
10 או 15 תחנות-כוח אשר יופעלו עליידי אותם מים